

Unifin pääviestit seuraavan EU:n tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman (FP10) valmisteluun

Suomalaisilla yliopistoilla on pitkäaikainen kokemus eurooppalaisesta tiede- ja tki-yhteistyöstä. Yliopistot ovat integroituneet vahvasti EU:n tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmiin ja kotiuttaneet menestyksekkäästi yli 40% Suomeen tulleesta käynnissä olevan puiteohjelman rahoituksesta. Unifin pääviestit seuraavan EU:n tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman (FP10) valmisteluun ovat:

1. TKI-investointien kasvattaminen on EU:n ja Suomen etu

Tulevan tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman (FP10) budjetin tulee olla kunnianhimoinen. Unifi kannattaa, että puiteohjelman rahoitus kaksinkertaistetaan 200 miljardiin euroon ja siitä tehdään TKI-toiminnan kansainvälinen johtotähti. Puiteohjelmarahoitus tulee säilyä avustusohjaisena, kohdistaa täysmääräisesti T&K-toimiin ja suojata siirroilta eri ohjelmaosioihin ja uusiin prioriteetteihin. Nykyistä suurempi ja pitkäjänteisempi tutkimus- ja innovaatorahoitusohjelma on välttämätön, jotta voidaan vastata Euroopan kasvavaan osaajapulaan sekä vahvistaa unionin globaalia kilpailukykyä ja kykyä vastata yhteiskunnallisiin haasteisiin.

2. T&I-toiminnan korkea laatu ja kilpailullisuus tulee olla läpileikkaavana periaatteena

Kaikkia tulevan puiteohjelman toimia tulee yhdistää korkean laadun kriteeri (excellence). Rahoitettavien hankkeiden arvioinnin ja toteutuksen on oltava läpinäkyvää ja vastuullista. Avoimen tieteen edistäminen, tutkimusintegriteetin ja -etiikan kunnioittamisen sekä tutkimuksen vapauden kunnioittamisen tulee säilyä puiteohjelman läpileikkaavina periaatteina.

3. Tieteellisen johtajuuden ja uutta luovan tutkimuksen edellytyksiä tulee vahvistaa

EU:n julkisten T&K-investointien on kohdistuttava uutta luovaan tutkimukseen, jolla laajat myönteiset ulkoisvaikutukset. Tieteellisen huippuosaamisen edellytyksiä, tutkijaurien houkuttelevuutta, ja tutkimuksen ja teknologian läpimurtoja on vahvistettava niihin erikseen kohdennettavalla rahoituksella. Tähän tarkoitukseen olevien menestyksekkäiden ERC-, MSCA-, EIC Pathfinder- ja tutkimusinfrastruktuuri-toimien rahoitusta on vahvistettava FP10:ssä. ERC:tä hallinnoivan tieteellisen neuvoston autonominen asema tulee turvata jatkossakin.

Korkeatasoinen tieteellinen tutkimus ja sen hyödyntäminen uusien ja radikaalien innovaatioiden luomisessa tulee näkyä vahvemmin FP10:n kaikissa pilareissa nykyisen pilari 1 lisäksi. Poliittisesti ohjattujen prioriteettien (top-down) lisäksi puiteohjelman tulee sisältää uudet avaukset mahdollistavia ei-määriteltyjä hakuja (bottom-up) kaikissa pilareissa. Tulevassa puiteohjelmassa tulee kiinnittää huomiota siihen, että ohjelma tukee eurooppalaisia yhteistyöhankkeita tasapainoisesti kaikilla, myös matalammilla 1–4 TRL:n tasoilla.

4. Ohjelmarakenteiden jatkuvuutta ja instrumenttien selkeyttämistä on edistettävä

Jatkuvuus puiteohjelman rakenteessa sekä rahoitusinstrumenttien selkeyttäminen ovat tärkeitä tavoitteita FP10:lle. Unifi pitää nykyisen Horisontti Eurooppa -ohjelman kolmen pilarin mallia hyvänä pohjana tulevan ohjelman suunnitteluun. Puiteohjelman tulee tarjota tasapainoista tukea koko TKI-jatkumolle. Perustutkimus, soveltava tutkimus, kehitys- ja innovaatiotoimet eivät ole toisistaan erillisiä vaan jatkuvien ja toisiinsa linkittyvien prosessien osia.

FP10:ssa rahoitusinstrumenttivalikoimaa on yksinkertaistettava ja uudistettava niin, että ne palvelevat korkeatasoista T&I-toimintaa ja ovat hakijoille helposti hahmotettavissa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä seuraaviin:

Eurooppalaiset kumppanuudet

Unifi kannattaa Horisontti Eurooppa -ohjelman 2. pilarin kumppanuuksien (European Partnerships) perusajatusta vahvistaa strategista temaattista yhteistyötä ja vivuttaa rahoitusta. Kumppanuuskenttää ja niiden vaihtelevaa toteutusta tulisi kuitenkin edelleen yksinkertaistaa. Usean erilaisen kumppanuusmallin tarpeellisuutta pitää harkita kriittisesti ja käyttöön otettavien mallien sääntöjen tulee olla nykyistä yhdenmukaisempia ja läpinäkyvämpiä. Erityisesti yhteisrahoitteisten kumppanuuksien sääntelyä pidetään epäselvänä. Nykyisessä puiteohjelmassa kumppanuuksien määrää on vähennetty yhdistämällä teemoja, mikä toimii synergioiden ja yhteistyön vahvistamiseksi, mutta on samalla lisännyt hallinnollista taakkaa.

Missiot

Missiot ovat ennen kaikkea politiikkainstrumentti. Yliopistojen näkökulmasta ne koettu vaikeasti hahmotettavana. Missioiden toteutus ei ole vastannut alkuperäistä konseptia. Toteutusta nyky muodossaan tulisi uudelleentarkastella ja puiteohjelmasta rahoitettavaa osiota suunnata tukemaan ainoastaan T&I-yhteistyötä. Selkeää on, että tavoitteet saavuttaakseen missiot vaativat synergioita muiden EU-ohjelmien kanssa. T&I:n ulkopuolisia toimia missioiden toteuttamiseksi tulisi jatkossa rahoittaa rahoituskehityksen muista tarkoitukseen paremmin sopivista EU-ohjelmista.

Widening

Puiteohjelmassa ei pidä ottaa käyttöön laajemmin nykymuotoisia widening-toimia, jotka eivät ole nostaneet toivotusti T&I-kapasiteettia. Kapasiteetin rakentamisen sijaan widening-toimia tulee suunnata vahvemmin T&I-yhteistyöhön widening ja ei-widening maiden välillä. Synergioita muiden widening-maissa laajasti saatavilla olevien EU-ohjelmien kanssa pitää edelleen kehittää, jotta T&I-kapasiteetille olennaisia rakenteita saadaan edistettyä, eroja tasoitettua ja koko Euroopan kilpailukykyä vahvistettua.

5. Ohjelman tulee mahdollistaa kansainvälinen yhteistyö

EU:n on jatkettava kansainvälistä työtä vastatakseen omiin ja maailman haasteisiin. Tuleva puiteohjelma on pidettävä avoimena globaaliin yhteistyöhön ja osallistumista rajoitettava vain erityisen painavista syistä. Tutkimusvetoisissa yhteistyöhankeissa ehdotuspyyntöjen tulee olla jatkossakin avoimia myös kolmansien maiden yhteistyölle tutkimusturvallisuuden näkökulmat huomioiden. Ohjelmaosallistumista sujuvoittavat assosiaatiosopimukset yhteiset periaatteet jakavien EU:n ulkopuolisten maiden kanssa ovat toimiva keino kansainvälisen yhteistyön lisäämiseksi. Niitä tulisi pyrkiä monipuolistamaan ja saattamaan voimaan ilman tarpeettomia viivästyksiä heti ohjelmakauden alusta saakka.

6. Kaksikäyttötutkimukseen tulee soveltaa samoja laatukriteereitä

Unifi korostaa, että vaihtoehtoiset mallit ja niiden vaikutukset kaksikäyttötarkoituksiin kohdistuvan TKI-rahoituksen tarpeelle ja toteutukselle tulee arvioida tarkasti. Kaksikäyttötutkimus ei saa alentaa puiteohjelmarahoituksen laatukriteereitä eikä sen tule rajoittaa tarpeettomasti tieteen ja tutkimuksen vapautta tai kansainvälistä yhteistyötä. Kaksikäyttömahdollisuudet on nähtävä pikemminkin seurauksena korkeatasoisesta tutkimuksesta kuin strategisena esivalintana tai arviointikriteerinä.

Unifi pitää hyvänä, että puolustustutkimus- ja kehittämistoimille lisätään rahoitusta sille korvamerkityssä ohjelmassa nykyisen Euroopan puolustusrahaston tai sitä vastaavan järjestelyn

tapaan. Tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ja puolustusrahaston synergioita on tärkeä vahvistaa, mutta johtuen siviili- ja puolustustutkimuksen erilaisista tavoitteista, niille tulee olla oma erillinen osuutensa EU:n monivuotisessa rahoituskehyksessä.

7. Tutkimus- ja innovaatiotoimintaa tukevien ohjelmien synergioita tulee vahvistaa

Eurooppa menestyy vain korkealla osaamisella. Unifi kannattaa, että EU:n rahoitusta kohdistetaan tulevaisuudessa vahvemmin Euroopan kilpailukyyn vahvistamiseen. Unifi katsoo, että EU:n strategista kilpailukykyä tukevia ohjelmia ei tule pyrkiä yhdistämään yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi. Kilpailukyyn kannalta on olennaista, että ohjelmien välisiä synergioita vahvistetaan ja ohjelmia, kuten Digital Europe, Health4Europe, Euroopan puolustusrahasto, muokataan TKI-painotteisemmaksi ja ohjelmien rahoituksen laatukriteerejä vahvistetaan yhtenäisemmäksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman esimerkin mukaisesti. Tällä edesautetaan, että puiteohjelman rahoituksella kehitettyjä tutkimuslähtöisiä teknologioita ja ratkaisuja voidaan saumattomasti kehittää eteenpäin ja kaupallistaa niihin soveltuvien ohjelmien ja instrumenttien avulla.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry edistää yliopistojen yhteistyötä ja vahvistaa niiden toimintaedellytyksiä. Unifi valmistelee yliopistojen yhteisiä kantoja keskeisissä tutkimus- ja koulutuspolitiikan kysymyksissä ja vaikuttaa tutkimus- ja koulutuspolitiikkaan sekä päätöksentekoon. Unifin jäseniä ovat kaikki laissa mainitut 13 yliopistoa ja Maanpuolustuskorkeakoulu.